

Ιόνιο Πανεπιστήμιο – Τμήμα Πληροφορικής
Εισαγωγή στην Επιστήμη των Υπολογιστών
2021-22

Αλγόριθμοι και Δομές Δεδομένων (I)

(εισαγωγικές έννοιες)

<http://mixstef.github.io/courses/csintro/>

Μ.Στεφανιδάκης

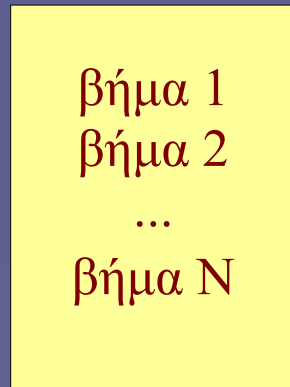
Τι είναι αλγόριθμος;

- Αλγόριθμοι

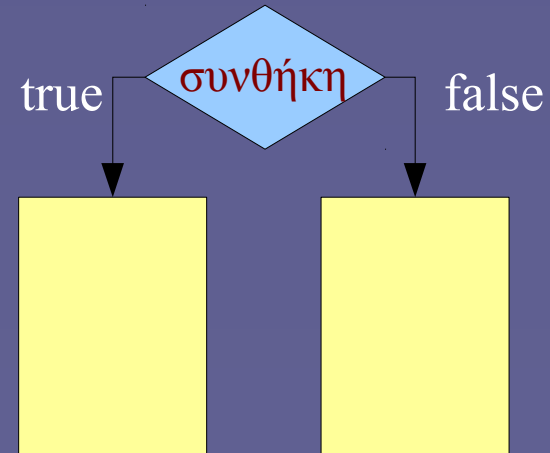
- «Βήμα προς βήμα μέθοδος για την επίλυση ενός προβλήματος»
 - Ανεξάρτητα από το υπολογιστικό σύστημα
- Τυπικός ορισμός:
 - Μια διαδικασία με πεπερασμένο αριθμό διατεταγμένων βημάτων
 - πιθανώς με επαναλήψεις και συνθήκες
 - η οποία επιλύει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα
 - μετασχηματισμού εισόδων σε εξόδους
 - σε πεπερασμένο χρόνο

Βασικές αλγοριθμικές δομές

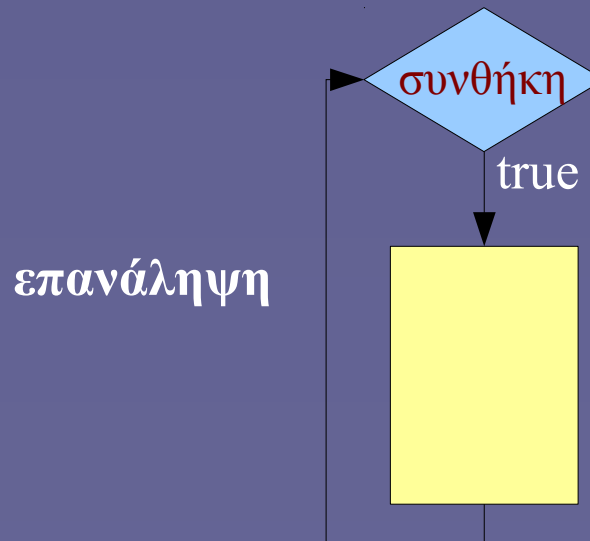
- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

ακολουθία

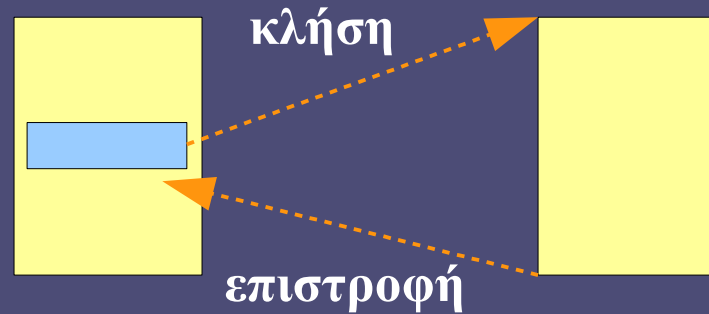
απόφαση
υπό συνθήκη

επανάληψη

Υποπρογράμματα (υποαλγόριθμοι)

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

- Επαναχρησιμοποίηση
 - κλήση συναρτήσεων
- Ευκολότερη κατανόηση
 - σημαντικό όσο και η απόδοση

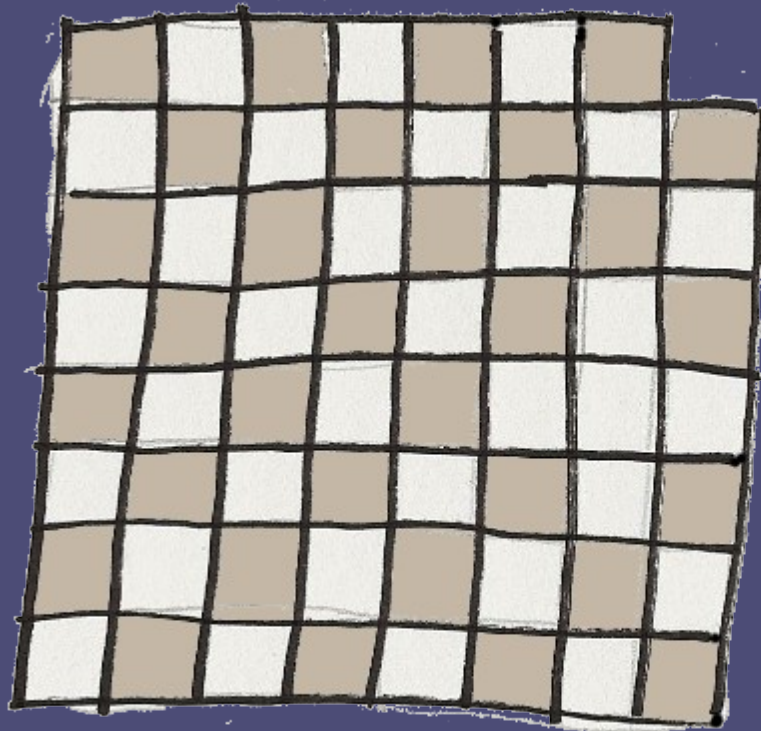
Αναδρομή: ένα κομψό εργαλείο

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

- Το γενικότερο πλαίσιο: μείωση ενός προβλήματος σε πολλά υποπροβλήματα
 - Και στη συνέχεια, συνδυασμός των μερικών λύσεων
- Αναδρομή
 - Μία συνάρτηση καλεί τον εαυτό της
 - δημιουργεί μικρότερα υποπροβλήματα
 - Μέχρι να φτάσει σε μια βασική περίπτωση
 - με άμεσο υπολογισμό του (μερικού) αποτελέσματος
 - Ακολουθούν επιστροφές με συνδυασμό των μερικών αποτελεσμάτων
 - μέχρι το τελικό αποτέλεσμα

Αναδρομή: ένα παράδειγμα

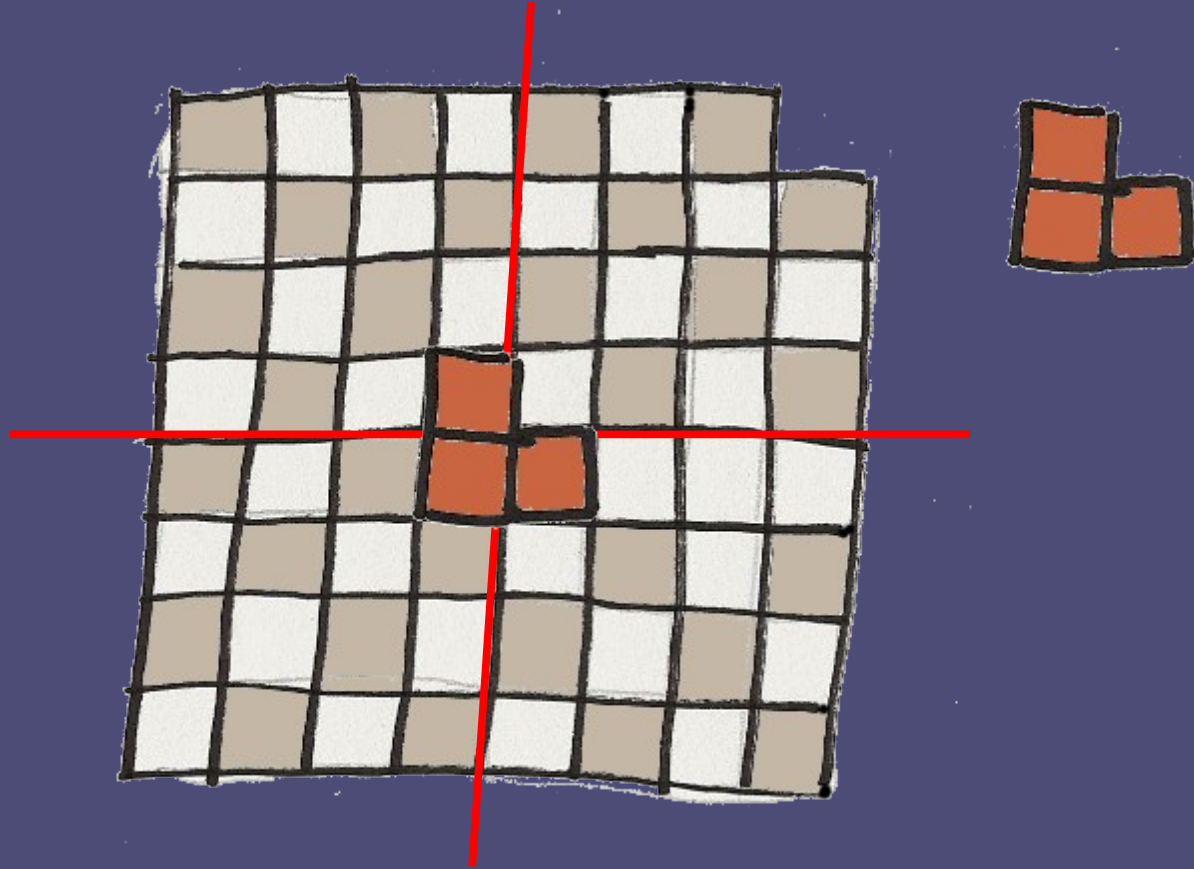
- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

- Πώς θα καλύψουμε (αν μπορούμε) τη σκακιέρα με σχήματα τύπου L;

Αναδρομή: ένα παράδειγμα

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

- Βλέπετε τη λύση; Είναι η αναδρομή!

Αναδρομή

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές

- **Αλγοριθμικά «κομψή» λύση αλλά**
 - Πιθανή επιβάρυνση κατά την κλήση των συναρτήσεων
 - Και μεγαλύτερη χρήση πόρων για διατήρηση προηγούμενων καταστάσεων
- **Συχνά πρέπει να μετατρέψουμε την αναδρομή σε επανάληψη**
 - Ευτυχώς αυτό είναι πάντα δυνατό
 - ακόμα κι αν οδηγεί σε λιγότερο κομψή διατύπωση του αλγορίθμου
 - με τη βοήθεια δομών δεδομένων που μιμούνται τη λειτουργία της αναδρομής

Πολυπλοκότητα ενός αλγορίθμου

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα

- Για την κατανόηση της απόδοσής του
 - Χρειαζόμαστε ένα βασικό μέγεθος
 - Που θα εστιάζει στη μεγάλη εικόνα
 - Την αύξηση του χρόνου εκτέλεσης ανάλογα με το μέγεθος του προβλήματος (δεδομένων εισόδου)
 - Ανεξάρτητα από την ταχύτητα της γλώσσας προγραμματισμού
 - Ανεξάρτητα από την ταχύτητα του υλικού
 - Προσοχή: δεν ενδιαφερόμαστε για απόλυτους χρόνους
 - Αντιθέτως, υπολογίζουμε πόσες φορές εκτελείται μια βασική λειτουργία!
 - Σε σχέση με το μέγεθος των δεδομένων εισόδου

Ο ασυμπτωτικός συμβολισμός $O(\dots)$

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα

- **Big O notation**

- Έκφραση κλάσης **πολυπλοκότητας** σε σχέση με το μέγεθος n των δεδομένων εισόδου
 - αφαιρώντας σταθερούς παράγοντες
- Τυπικά
 - $O(g(n))$, είναι ένα σύνολο συναρτήσεων
 - $f(n)$ ανήκει στο $O(g(n))$ εάν υπάρχει n_0 και θετική σταθερά c έτσι ώστε $f(n) \leq cg(n)$ για κάθε $n \geq n_0$
- Πρακτικά
 - $O(g(n))$, είναι οι συναρτήσεις που αυξάνονται με αργότερο ρυθμό από το $g(n)$ - άρα είναι αποδοτικότερες
- Παράδειγμα
 - Τα n^2 , $3n^2$, $85.8n^2 + 3.44$ ανήκουν όλα στο $O(n^2)$

Ο ασυμπτωτικός συμβολισμός $O(\dots)$

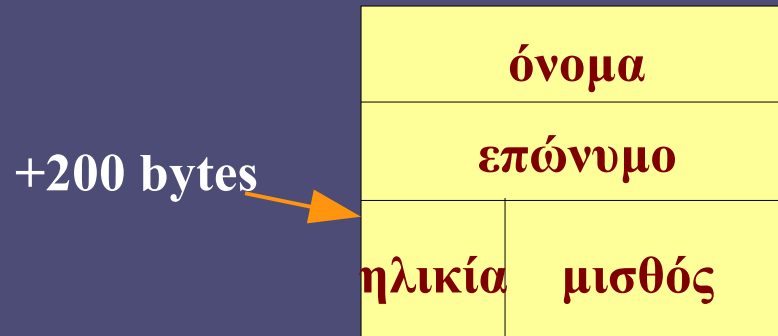
- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα

- Αν για παράδειγμα η πολυπλοκότητα ενός αλγορίθμου είναι $O(n^2)$
 - Αυτό σημαίνει ότι για μέγεθος δεδομένων n θα εκτελεστεί αριθμός λειτουργιών της τάξης του n^2
 - Και ότι ένας αλγόριθμος $O(n)$ είναι αποδοτικότερος
 - Απόδοση ανεξάρτητη από μέγεθος δεδομένων
 - $O(1)$ – η ιδανική περίπτωση!
 - Πολυωνυμικά προβλήματα
 - $O(\log n)$, $O(n)$, $O(n^2)$, $O(n^k)$
 - Συνήθως επιλύσιμα
 - Μη πολυωνυμικά προβλήματα
 - $O(k^n)$ ή $O(n!)$
 - Γενικά, μη επιλύσιμα

Η βασική μονάδα δεδομένων

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων

- Η “εγγραφή” (record ή structure)
 - Μία αυτοτελής ομάδα δεδομένων
 - Με συγκεκριμένη μορφή αποθήκευσης
 - Κάθε μέλος της ομάδας βρίσκεται σε καθορισμένη θέση (διεύθυνση) μέσα στην εγγραφή
 - Ως “κόμβος” δεδομένων σε πιο σύνθετες δομές δεδομένων

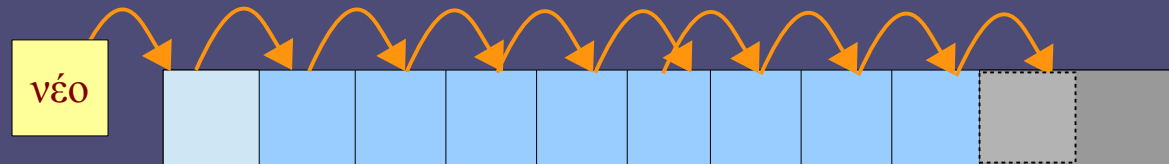
Πίνακες (arrays)

- Αλγόριθμοι
 - Βασικές αλγοριθμικές δομές
 - Πολυπλοκότητα
 - Δομές δεδομένων
 - Πίνακες
- Ακολουθία όμοιων εγγραφών
 - Σε συνεχόμενες θέσεις μνήμης
 - Πίνακας μιας διάστασης
 - Ο υπολογισμός της θέσης (διεύθυνσης) του i -οστού στοιχείου είναι άμεσος
 - Αρχή πίνακα + i * μέγεθος εγγραφής
 - Θυμηθείτε: το i ξεκινά από το 0!
 - Είναι δυνατή η υλοποίηση πινάκων πιο πολλών διαστάσεων
 - Π.χ. για πίνακα δύο διαστάσεων, ως συνεχόμενες σειρές στη μνήμη
 - Πώς υπολογίζεται στην περίπτωση αυτή η διεύθυνση του στοιχείου i, j ;

Λειτουργίες σε πίνακες

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες

- Λήψη στοιχείου i
 - Σταθερή πολυπλοκότητα $O(1)$
 - Εφόσον ο υπολογισμός της θέσης του κάθε στοιχείου είναι άμεσος
- Προσθήκη στοιχείου (στο τέλος)
 - $O(1)$ – θεωρώντας ότι υπάρχει χώρος
 - Άμεσος υπολογισμός θέσης νέου στοιχείου
- Εισαγωγή στοιχείου (π.χ. στην αρχή)
 - $O(n)$ – θα πρέπει να μετατοπιστούν τα ήδη υπάρχοντα στοιχεία

Αναζήτηση σε πίνακα

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση

- Αναζήτηση στοιχείου με κάποιες ιδιότητες
 - Τιμές-κλειδιά
 - Εύρεση θέσης (i) στοιχείου – αν υπάρχει!
- Εάν τα στοιχεία δεν είναι ταξινομημένα...
 - Με βάση τις αναζητούμενες τιμές-κλειδιά
- ...τότε πρέπει να διασχίσουμε τον πίνακα σειριακά
 - από τη μία άκρη προς την άλλη (διάσχιση πίνακα)
 - συγκρίνοντας κάθε στοιχείο που συναντάμε
 - $O(n)$ – OK για μικρούς πίνακες

Δυαδική Αναζήτηση (binary search)

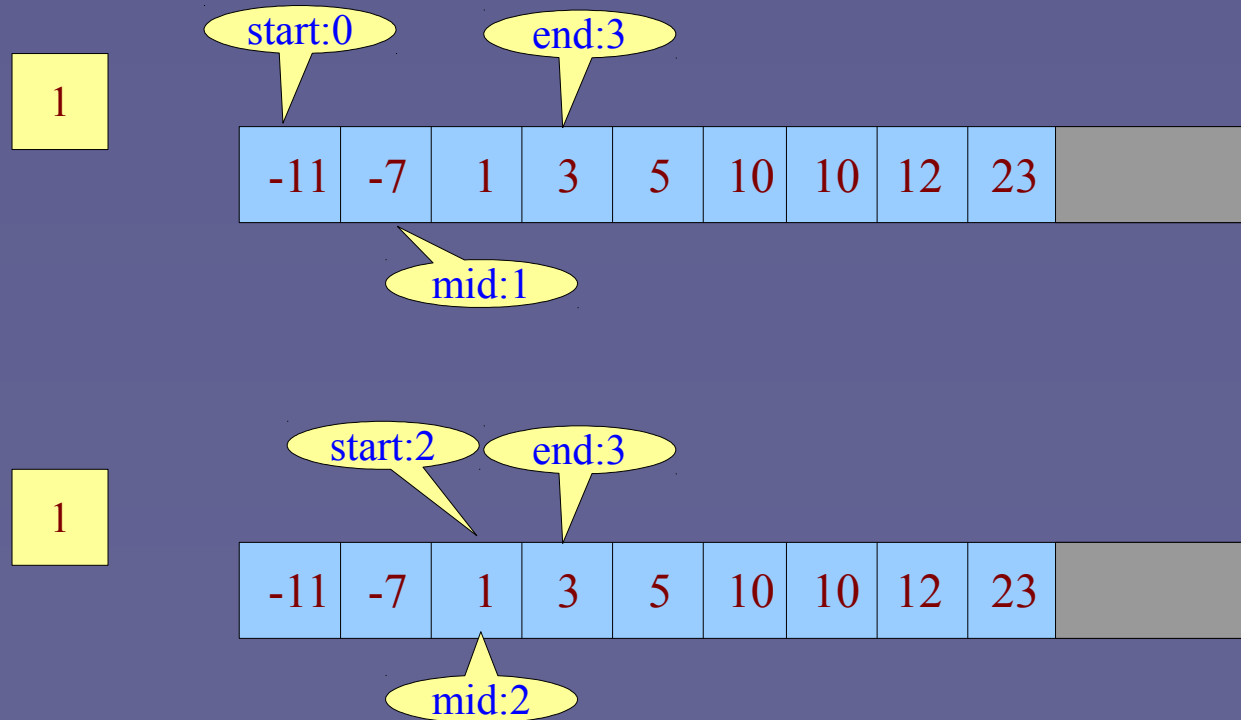
- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση

- Εάν τα στοιχεία είναι ταξινομημένα...
 - Με βάση τις αναζητούμενες τιμές-κλειδιά
- ...τότε η αναζήτηση γίνεται πολύ πιο αποδοτική!
 - Χωρίζοντας τον πίνακα στη μέση
 - Και ψάχνοντας μόνο ένα από τα δύο μέρη
 - Μικρότερο υποπρόβλημα!
 - Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία μέχρι την εύρεση
 - ή μέχρι να φανεί ότι δεν υπάρχει αυτό που ψάχνουμε
 - $O(\log_2 n)$ – η μόνη βιώσιμη λύση για μεγάλους πίνακες!

Δυαδική Αναζήτηση (binary search)

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση

Ταξινόμηση

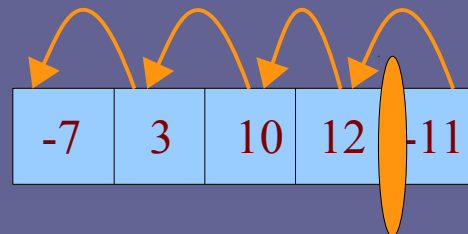
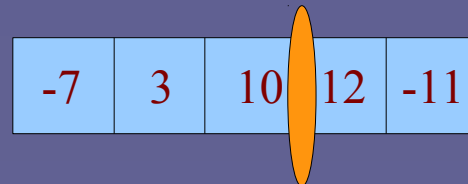
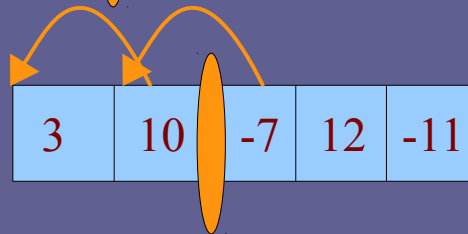
- Αλγόριθμοι
 - Βασικές αλγοριθμικές δομές
 - Πολυπλοκότητα
 - Δομές δεδομένων
 - Πίνακες
 - Αναζήτηση
 - Ταξινόμηση
- Συνήθης λειτουργία σε πίνακες
 - Με βάση τιμές κλειδιών (μέρους στοιχείου πίνακα)
 - Ως βάση για την εφαρμογή άλλων αλγορίθμων
 - Όπως η δυαδική αναζήτηση που είδαμε προηγουμένως
 - Δεν υπάρχει μοναδικός αλγόριθμος ταξινόμησης με την βέλτιστη πολυπλοκότητα
 - Εξαρτάται από τη μέχρι τώρα διάταξη των δεδομένων
 - Στη συνέχεια θα δούμε ορισμένους μόνο από το σύνολο των αλγορίθμων ταξινόμησης

Ταξινόμηση παρεμβολής (insertion sort)

- Αλγόριθμοι
 - Βασικές αλγοριθμικές δομές
 - Πολυπλοκότητα
 - Δομές δεδομένων
 - Πίνακες
 - Αναζήτηση
 - Ταξινόμηση
- Ο πίνακας χωρίζεται σε δύο μέρη
 - Το ταξινομημένο μέρος
 - Αρχικά περιέχει το πρώτο στοιχείο του πίνακα
 - Και το αταξινόμητο
 - Τα υπόλοιπα στοιχεία
 - Κάθε στοιχείο του αταξινόμητου
 - Προωθείται στη σωστή θέση μέσα στο ταξινομημένο μέρος
 - Το ταξινομημένο μέρος σταδιακά μεγαλώνει
 - Πολυπλοκότητα
 - $O(n^2)$ στη χειρότερη περίπτωση
 - $O(n)$ στην καλύτερη (ήδη ταξινομημένα)

Ταξινόμηση παρεμβολής (insertion sort)

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση
- Ταξινόμηση

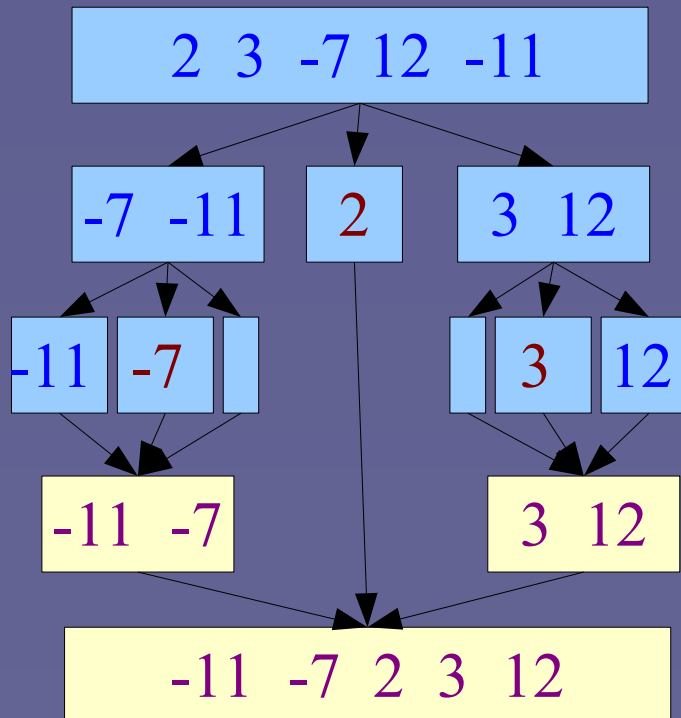

Quicksort

- Αλγόριθμοι
 - Βασικές αλγοριθμικές δομές
 - Πολυπλοκότητα
 - Δομές δεδομένων
 - Πίνακες
 - Αναζήτηση
 - Ταξινόμηση
- Ένας από τους γνωστότερους αλγορίθμους ταξινόμησης
 - Ακολουθεί την τακτική της διαμέρισης του πίνακα σε δύο μέρη
 - Μικρότερα και μεγαλύτερα στοιχεία από (τυπικά) το πρώτο στοιχείο του πίνακα
 - Και στη συνέχεια ταξινομεί αναδρομικά τους δύο υποπίνακες
 - Στο τέλος συνενώνει τους πίνακες
 - Μικρότερα + στοιχείο διαμέρισης + μεγαλύτερα
 - Πολυπλοκότητα
 - $O(n^2)$ στη χειρότερη περίπτωση (ήδη ταξινομημένα)
 - $O(n \log_2 n)$ καλύτερη περίπτωση και κατά μέσο όρο

Quicksort

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση
- Ταξινόμηση

Διασυνδεδεμένες λίστες

- Αλγόριθμοι
- Βασικές αλγοριθμικές δομές
- Πολυπλοκότητα
- Δομές δεδομένων
- Πίνακες
- Αναζήτηση
- Ταξινόμηση
- Διασυνδεδεμένες λίστες

- Για αποθήκευση ακολουθίας στοιχείων
 - Εναλλακτικά των πινάκων
 - Αποτελείται από κόμβους
 - Στοιχεία (εγγραφές δεδομένων)
 - Κάθε κόμβος διασυνδέεται με τον επόμενο
 - Μονή ή διπλή φορά διασύνδεσης
 - Η εισαγωγή είναι $O(1)$
 - Αλλαγή μόνο της διασύνδεσης των κόμβων
 - Θα πρέπει όμως να ξέρουμε το σημείο εισαγωγής..
 - Αλλά η προσπέλαση τυχαίου στοιχείου γίνεται τώρα $O(n)$
 - Θα πρέπει να διασχίσουμε τη λίστα από κάποια άκρη της μέχρι να φτάσουμε στο στοιχείο που θέλουμε

